

Punk pod Slovenci. Ljubljana: Univerzitetna konferenca ZSMS in Republiška konferenca ZSMS, 1985. 542 strani.

Marsikateri bralec Zgodovinskega časopisa se bo verjetno začudeno vprašal, ali ima ocena (oziroma bolje: opozorilo na to novost na slovenskih knjižnih policah) takšne knjige mesto v osrednjem slovenskem zgodovinskem časopisu in ali ne bi raje sodila kam drugam. Potencialni nesporez je zgleden z dejstvom, da je analizi punka kot delu mladinske kulture na Slovenskem posvečena ena petina knjige; kar štiri petine ali več kot 400 strani pa predstavljajo **dokumenti**. Knjiga je v svojem bistvu torej zbornik dokumentov, ki bodo koristno služili vsakomur, ki se bo ukvarjal s problematiko mladih pri nas v drugi polovici sedemdesetih in prvi polovici osemdesetih let našega stoletja. V tem je tudi vrednost te knjige za zgodovinarja.

Knjiga je izšla kot sedemnajsti zvezek zbirke KRT (Knjižnica revolucionarne teorije) in po svoji zasnovi ne pomeni neke novosti v okviru te zbirke. Spomnimo se le, da je leta 1982 kot četrti zvezek iste zbirke izšla knjiga Študentsko gibanje 1968/1972 (glej oceno v ZČ 36, 1982, str. 178—179), katere jedro so prav tako dokumenti. V nasprotju s knjigo o študentskem gibanju, ki je izšla slabih deset let po zlomu le-tega, predstavlja zbornik Punk pod Slovenci izdajo v času, ko je ta sicer že prešel svoj zenit, ni pa izginil iz prizorišča delovanja dela mladih. Pri tem velja opozoriti še na eno tesno povezanost obeh »gibanj« in navezovanje slednjega na prvega. Kot rezultat delovanja študentov v letih 1968—1972 sta nastala Radio študent in Študentski kulturni in umetniški center (ŠKUC); instituciji, ki sta v veliki meri propagirali in omogočili delovanje vrsti mladih ustvarjalcev iz punkovske oziroma alternativne scene in brez katerih (RŠ, ŠKUC) bi punk zapadel v še večjo marginalnost.

Jedro knjige — dokumente, uvedejo prispevki šestih avtorjev, ki z različnih zorišč (sociološki, filozofski, etnološki, glasbeni...) obravnavajo fenomen punka pri nas. Grega Tomc piše o Sporih in spopadih druge Slovenije, Radmila Pavlovič o Refleksijah na punk »gibanje« v nekaterih socialno pravnih in kulturno ideoloških institucijah pri nas, Andreja Potokar etnološko analizira punk v Ljubljani, Peter Barbarič poizkuša opredeliti kriterije za (glasbeno) vrednotenje punka; Rastko Močnik je prispeval razpravo z naslovom Razum zmaguje, Peter Mlakar govori o svetovnonazorskem principu punka, Marjan Ogrinc pa je naslovil svoj tekst Ni nam do tega, da bi postali zgodovina. Pri vrednotenju teh tekstov je pomembno, da se zavemo dveh stvari. Vsi ti teksti so nastali v času, ko je punk, oziroma alternativna scena v širšem pomenu besede in kot je pojmovan tudi v pričujoči knjigi, še živ in ustvarjalen in zaradi tega ni neke (časovne) distance, za katero — ob vrednotenju in razumevanju nekega pojava — čutimo potrebo zlasti zgodovinarji, in da pisci uvodnih prispevkov izhajajo iz slovenskega punka in so v njem kreativno delovali in še delujejo, ali pa so njegovi tesni sopotniki in skrbni spremljevalci vsega dogajanja znotraj in okrog te scene. Po eni strani jih zato ta njihova pozicija omejuje v čimbolj objektivnem pisanju, po drugi strani pa daje temu istemu pisanju nek občutek (feeling) in razumevanje stvari, ki je dano le tistemu, ki je stvar povohal od znotraj. Prav zato so tudi ti prispevki dokument svojega časa in okolja.

Dokumenti zajemajo čas od jeseni 1977, to je od pojava skupine Pankrti, pa do pomladi 1984, ko je bil Radio študent obtožen, da je v svojem programu predvajal nacistično himno. Med tema dvema skrajnima mejama je pod 157 točkami natisnjena množica dokumentov, ki reprezentativno kažejo, skozi kakšne Scile in Karibde je na svoji poti plula punkovska ladja. V glavnem so to ponatisnjeni članki iz slovenskega in jugoslovanskega tiska (Delo, Mladina, Stop, Problemi, Nedeljski dnevnik, Duga, Politika ekspres, Ilustrovanja politika...), ki so se na kakršenkoli način dotikali punka (ocene, intervjuji, pisma bralcev, reportaže...); tekstovne podloge oddaj Radia študent, razni zapisniki in druge vrste dokumenti.

Naj na koncu samo dodamo, da je bilo s pričujočo knjigo opravljeno veliko delo, ki bo pripomoglo k boljšemu razumevanju fenomena punka pri nas, da pa končna sodba in mnenje o njem še zdaleč ni bilo izrečeno.

Peter Štih

Marjan Britovšek, **Stalinov termidor**. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1984. 549 strani.

Pisec v svojem novem delu nadaljuje s proučevanjem in poglobljanjem enega ključnih problemov zgodovine komunističnega gibanja, ki je bistveno in usodno vplivalo na polpretekli in sedanjí razvoj marksistične misli ter celotni razvoj ruskega in mednarodnega delavskega gibanja: stalinizma. Ta ključni problem, ki se ga vse pre-pogosto obravnava površinsko in aktualistično, raziskuje Britovšek v kompleksnem zgodovinskem procesu njegovega nastajanja. Zato bi kazalo na tem mestu opozoriti,